

TEKFİR¹

TEKFİR NE DEMEKTİR?

Allahtan vahiy yoluyla gelip peygamberin tebliğ ettiği kesinlikle bilinen dini bir esası inkâr edenin kâfir olduğuna/dinden çıktığına hükmetmektir.²

KONUYLE İLGİLİ BAZI AYET VE HADİSLER

Size selam veren kimselere sen mümin değilsin demeyin.³

O münafıklar o gün küfre daha yakındılar.⁴

وَلْيَعْلَمِ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكَفَرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ

Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Ben insanlarla kelimeyi şahadet getirinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunu yaparlarsa kanlarını ve canlarını benden korumuş olurlar.⁵

Zina eden kişi zina ettiği esnada mümin değildir. Hırsızlık yapan kişi hırsızlık yaptığı esnada mümin değildir. İçki içen kişi içki içtiği esnada mümin değildir.⁶

Devlet malını çalan çaldığı esnada mümin değildir.⁷

Fasıklık ve büyük günahlar kişiyi İslam dairesinden çıkarmaz. Mutezile inancına göre ise büyük günah işleyen kişi iman ve küfür arasında bir yerededir. Onlara göre ameller imanın bir parçasıdır. Bu ve bu manada hadisleri bu konuda delil olarak gösterirler.

Âlimlerden Necmettin el Kubra bu hadisi şöyle yorumlamıştır: Zina eden kişi zina ettiği esnada Allahın onu gördüğüne mümin/inanıyor değildir. Hırsızlık ettiği esnada Allahın onu gördüğüne inanıyor değildir. İçki içtiğinde Allahın onu gördüğüne inanıyor değildir.

Kulun günah işlerken Allahın kendisini gördüğünün şuurunda olmaması onun mümin olmadığı anlamına gelmez. Zira Allaha, meleklerine, ahret gününe ve diğer iman esaslarına inanmaya devam ediyordur.

İbni Arabî de şöyle demiştir: Kişi hırsızlık yaptığında, içki içtiğinde vb. iman ondan o esnada bir gölge gibi sıyrılır. Ama iman ondan uzaklaşmaz. Günahı terk ettiğinde ise iman ona geri döner.

Hafız İbni Hacer el Askalani şöyle demiştir: Zina cezası verilirken bekâr için ayrı, evli için ayrı, hür için ayrı, köle için ayrı olması buradaki imanın sabit olduğuna işarettir. Zira iman bunların hepsinde aynı olmasına rağmen cezaları ayrıdır. Eğer iman olmasa idi bunlara verilecek cezanın aynı olması

¹ HAZIRLAYAN VE DERLEYEN: MURAT PADAK

² İmam Maturidi; Tevilatul Kuran

³ Nisa Suresi 94

⁴ Âli İmran 167

⁵ Buhari 17

⁶ Müslim 213

⁷ Müslim 218

gerekirdi. Çünkü mükellefler iman ve küfre taalluk eden konularda eşittir. Bu da yukarıda geçen büyük günahları işleyen kimselerin hakiki manada Kâfir olmadıklarını gösterir.

İmam Nevevi şöyle demiştir: Âlimler bu hadislerin manasında ihtilaf etmişlerdir. Sahih olan ise buradaki imandan maksat kâmil imandır. Zira bu hadislerin bazısının sonunda yer alan: “Kim bu suçları işler ve dünyada cezasını çekerse bu ceza ona kefarete/ödeme olur. Eğer ceza çekmeden ölürse de durumu Allaha kalmıştır. Allah dilerse affeder. Dilerse de ceza verir.”⁸

Ehlisünnet âlimlerinin ittifakı ile büyük günah işleyenler sadece şirkten dolayı tekfir edilir. Büyük günah ise şirk değildir. Allah ise sadece şirkli affetmeyeceğini bildirmiştir. Bu ayetlerden dolayı bu hadislerin tevil edilmesi zorunlu olmuştur.

Hasan Basrî der ki: Bu kişiye Allahın methettiği isim olan mümin denilmez. Bunlara fasık, hırsız, günahkâr, şarapçı, kumarbaz vb. denir.

İbni Abbas der ki: Ondan imanın nuru çıkmıştır.

İmam Zührî ise şöyle demiştir: Bu hadis bize müşkil/karışık gelmiştir. Olduğu gibi alırız; itiraz etmez, tevil de etmeyiz.

Hadisin başka rivayetlerinde ise “Mümin çalmasın, zina etmesin şeklindedir.”

İbni Hazm bu ve benzeri hadislerin yorumu için şöyle der: Ehli Sünnet’e göre İman: Kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve emir ve yasakları yapmaktır. (amel bil cevarih) İman bu üçünün toplamıdır. Ve kalp ile tasdik ise diğerlerinin şartıdır/rükündür. Emir ve yasaklara riayetsizlik bu şartlardan birini ihlal eder ki, bu da imana zarar vermez, imanı götürmez. Bu gibi hadislerde mümin değildir demek; itaatkâr değildir demektir. Bu davranışları onu küfre götürür, küfre düşmesi muhtemeldir manasına da getir. “Koruluğun etrafında dolaşan oraya düşer/düşebilir” hadisi gibidir.

İbni Hacer Feth’ul Bari’de şu yorumu da yapmıştır: Bu haramları yapması onu imansızlığa götürür. Hırsızlık yapması, içki içmesi, zina etmesi vb. davranışlar kişiden imanı alıp götürebilir.

İbni Hacer son olarak şöyle der: Bu hadislerin on üçten fazla tevil/yorumu/açıklaması vardır. Mutezile ve onun gibi düşünen bazı Rafızîler hariç kimse bu kimselerin Kâfir olduğunu söylememiştir. Bu iki mezhep ise bunların inançlarını kaybettiklerini ve tevbe etmedikleri sürece ebedi cehennemde kalacaklarını söylemiştir.

Mekke fethi öncesinde Medine’den gizlice haber gönderen Hatıb b. Ebu beltea yakalanmış; Hazreti Ömer onu münafık olduğu gerekçesiyle öldürmek istemişse de peygamber efendimiz onu affetmiştir. Ona bunu niçin yaptığı sorulduğunda Mekke’de bazı akrabalarının olduğunu, onları korumak için yaptığını söylemiştir.⁹

Resulullah s.a.v Medine’de yaşayan münafıkları, onların islama verdikleri zararı bilmesine rağmen hiçbir zaman tekfir etmemiştir.

Hazreti Ali’nin yanında yer alan bazı kimseler Cemel ve Siffin savaşına katılan kimselere kafir demiştir. Hazreti Ali: onlara kâfir demeyin, onlar isyan eden kardeşlerimizdir, demiştir.

⁸ Buhari 18, Müslim 1709, Tirmizi 1439

⁹ Ebu Davud: Cihat: 98

İlk tekfir olayı Hazreti Ali ile Muaviye arasında planlanan hakem olayına itiraz eden hariciler tarafından yapılmıştır. Onlara göre hüküm sadece Allahın idi. Ve Allahın hükmü de Ali'nin halife olmasıydı. Bu hükmü hakeme götürmek ise Allahın hükmüne karşı gelmekti. Allahın hükmüne karşı gelen ise kâfirdi...

Haricilerden sonra mezhebi anlamda tekfir işini ilk başlatanlar ise Şiilerdir. Hazreti Ali'nin hilafetine karşı çıkan bütün sahabeler onlara göre kâfir olmuştu.

Genel anlamda ehlisünnet mezhebi kible ehlini tekfir etmemeyi prensip edinmişse de zaman zaman bazı ehlisünnet âlimleri mutezileden ve diğer bazı mezhep mensuplarını tekfir etmişlerdir.

Uzun zamandır pusuda yatan tekfir meselesi bu yüzyılda Mısır ve Hicaz bölgesinde yeniden canlanmış ve gün gittikçe de yaygınlaşmaktadır.

BİRİNE KÂFİR DEMEK?

Kim kardeşine “ey kâfir!” derse eğer dediği gibi ise tamam, değilse bu söz ona geri döner.¹⁰

Bir kişi başka birini “Ey kâfir, ey Allahın düşmanı!” diye çağırırsa ve o kişi de böyle değilse bu söz ona geri döner.¹¹

Ehlisünnet'e göre insanları tekfir eden hariciler dahi Kâfir değildir. Buna göre bu ve bu manadaki diğer hadislerin de tevil edilmesi gerekir.

“Bu söz ona geri döner” yani kardeşini tekfir ettiği gerekçe, kusur, günah ve hangi davranış ise ona geri döner. O da bir zaman sonra aynı şeyleri yapar.

Ya da bu sözleri söylemekle zamanla kendisi küfre düşer.

Âlimler: Küfr kelimesinin şeri metinlerde (ayet ve hadis) birkaç anlamda kullanıldığını söyler. Allahı inkâr etme, ya da nankör olma manalarına gelmektedir.

Bu hadiste sözü ona döner yani tekfir etme sözü ona döner demektir. Yoksa kâfirlik ona geri döner, kendisi Kâfir olur anlamına gelmez. Tekfir sözü geri döner demek ise: Tekfir etmekten kaynaklanan sorumluluk ve günah ona geri döner demektir.

BABASINI İNKÂR EDEN KÂFİR OLUR MU?

Babasının babası olduğunu bildiği halde onu inkâr eden Kâfir olur.¹²

Hadiste geçen “Kâfir olur” demek nankör olur demektir.

Bir kimsenin böyle sözleri söylemesinden dolayı Kâfir olmaması günahkâr olmadığı anlamına gelmez. Kişi bu sözleri söyleyerek günaha girmiş olur.

Çünkü birine “kâfir, Allah düşmanı, fasık vb.” sözler söylemek birkaç nedenden dolayı olur. Eğer bu sözler ile onu incitmeyi, kınamayı, küçük düşürmeyi, herkese teşhir etmeyi kast ediyorsa bunda bir

---

¹⁰ Müslim 227

¹¹ Müslim 228

¹² Müslim 228

hayır yoktur ve kişi bundan dolayı günaha girer. Eğer bu sözler doğru değilse hem gıybet, hem iftira olacağından dolayı daha büyük günah olur.

MÜSLÜMANA SÖVMEK FASIKLIK ONU ÖLDÜRMEK İSE KÜFÜRDÜR

Müslümana sövmek fasıklık, onu öldürmek/öldürmeye çalışmak ise küfürdür.¹³

Hadiste geçen “Sibab” sövme; kişide olan olmayan her türlü sözü söyleyerek küfretmek/sövmektir.

Fasıklık (fisk) çıkmak demektir. İtaatten çıkma, emre karşı gelme ve her türlü karşı koymanın adıdır.

Müslümana söven kişi Allahın ve resulünün emrinden, sözünden dışarı çıkmış, onlara karşı gelmiştir.

Müslümanı öldürmeye teşebbüs eden ise daha büyük bir isyana kalkıştığı için ona verilen tehdit de ona göre büyük olmuştur. Müslümanı öldürmeye teşebbüs eden kişinin dinden çıkma ihtimali vardır. Zira bu işi ancak Kâfir ve inançsızlar yapar. Onların fiilini yapanın onlar gibi olması muhtemeldir.

Bu ve benzeri davranışlar Müslüman bir kimseye yakışmadığı; bunların yapan kişiler genelde Müslüman olmayanlar olduğu için buradaki tehdit ve uyarma da bu baptan olmuştur.

BİRBİRİNİZİN BOYNUNU VURAN KÂFİRLER OLMAYIN!

Benden sonra birbirinin boynunu vuran Kâfirler olmayın!¹⁴

Bu hadisi şerif çok farklı şekillerde anlaşılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir.

Birbirinizi öldürmeyi helal görerek Kâfir olmayın.

Kâfirlerin yaptığı gibi siz de birbirinizin kanını dökmeyin.

Silah kuşanarak (küffara: silah kuşanmak) birbirinizi öldürmeyin.

Allahın üstünüzdeki hak ve hukukunu çiğneyerek/nankör olarak birbirinizi öldürmeyin.

Birbirinize Kâfir diyerek birbirinizi öldürmeyin.

Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkını örtbas ederek/kâfir/küffar birbirinizi öldürmeyin.

Sizi küfre düşürecek olan birbirinizi öldürmeye kalkışmayın! (küfre götüren sebep)

KÜFRE DÜŞÜREN İKİ SEBEP

İnsanların yaptığı iki şey vardır ki, bunlar onlar için küfürdür: Nesebi kötülemek ve ölü ardından ağıt yakmak/çığlık atmak/bağırmaq.¹⁵

Bu davranışlar Kâfirlerin davranışdır. Müslüman işi değildir.

Bu davranışlar zamanla küfre götürür. Dikkat etmek lazım.

---

¹³ Müslim 232

¹⁴ Müslim 234

¹⁵ Müslim 237

Nesebe sövmek nankörlüktür/kâfirliktir. (küfranu'n nimet)

Bu tehdit sadece bu işi helal gören kimseler içindir.

EVDEN KAÇAN KÖLE KÂFİR MİDİR?

Hangi köle efendilerinden kaçarsa dönünceye kadar kâfirdir.¹⁶

Evden kaçan köle dönünceye kadar nankördür.

Bu davranış Kâfirlerin davranışıdır.

Eğer buradaki kâfirlik hakiki manasında alınsa bu kölenin kıldığı/kılacağı namazlar sahih olmamalıdır. Hâlbuki İslam âlimleri ittifakla bu kimselerin yaptıkları ibadetlerin geçerli olduğunu söylemiştir. Namazı sahih, orucu sahih, ibadetleri sahih olan birinin Kâfir olması birbiriyle zıt olur.

YILDIZ YAĞMUR YAĞDIRDI DİYEN KÂFİR OLUR MU?

Kullarımın bazısı bana inandı/mümin oldu. Bazısı da beni inkâr etti/Kâfir oldu: Allahın fazlı keremiyle yağmura kavuştuk diyen bana inandı, yıldızları inkâr etti. Falan yıldızın kayması/kaybolması ile yağmura kavuştuk diyen ise beni inkâr etti, yıldıza iman etti.¹⁷

Burada yağmurun yağmasına sebep olan olayı bizzat ona bağlamak küfür olarak nitelenmiştir. Bu küfür hakiki manasına gelebileceği gibi başka manalara da gelebilir. Eğer kişi Allahı kabul etmiyor ve her olayı fiziki şeylere bağlıyorsa bu kişi kâfirdir. Ama mecazi anlamda sebeplere ve olaylara bağlıyorsa Kâfir değildir.

KÜFÜR KELİMESİNİN HAKİKİ MANASI DIŞINDA KULLANILDIĞI YERLER

Birçok hadisi şerifte küfür kelimesi (Küfr/kafir/küffar) mecazi manada kullanılmıştır. Kelimenin Kuranda kullanımlardan biri olan Küffar kelimesi de çiftçi manasındadır. Çiftçi tohumun üstüne toprak attığı için kefere fiili/örttü, kapattı manasına kullanılmıştır.

Peygamber efendimiz kadınlara hitaben: "Sizler kocalarınıza nankörlük (Tekfurnel Aşire) edersiniz.

Yukarıda geçen hadisi şeriflerde de bu manaya kullanıldığı âlimler tarafından söylenmiştir.

NAMAZ KILMAYAN KİŞİ KÂFİR MİDİR?

Kişiyile şirk ve küfür arasında namazı terk etmesi vardır.¹⁸

Bu hadisi değişik şekillerde tevil etmişlerdir.

Namazı terk eden kişi küfre ya da şirke düşer.

Kişinin şirke ya da küfre düşmesine namaz engel olur.

Namazı inkâr ederek terk eden kişi müşrik olur veya Kâfir olur.

---

¹⁶ Müslim 239

¹⁷ Müslim 242

¹⁸ Müslim 257

Kâfirler ve müşrikler namaz kılmazlar.

İMANIN ŞUBELERİ VARDIR. KÜFRÜN DE ŞUBELERİ VARDIR.

İman asıldır/köktür ve bunun şubeleri/dalları vardır. Bunun birçok dalı vardır. Ve her dalı diğerinden farklıdır. Ama hepsi aynı kökten beslenir ya da aynı kökü beslerler. Namaz bir şubedir, oruç bir şubedir, zekât bir şubedir, sadaka bir şubedir, yoldan eziyet edici bir şey kaldırmak bir şubedir, hayâ bir şubedir vb.

Küfür de asıldır/köktür ve bunun şubeleri/dalları vardır. Küfrün dalları da çoktur. Her biri küfrü destekleyen ya da küfürden kaynaklanan şeylerdir. Hırsızlık küfürden bir şubedir, yalan, dedikodu, babaya isyan, iftira küfürden bir şubedir, hayâsızlık küfürden bir şubedir, içki küfürden bir şubedir, kumar küfürden bir şubedir, namazsızlık küfürden bir şubedir, fasıklık küfürden bir şubedir. Allahın indirdiği Kuran ile hükmetmek/amel etmek imanın bir şubesi iken bununla amel etmemek de küfrün bir şubesidir.

İmanın şubeleri imandır. Küfrün şubeleri de küfürdür. Bunlardan sadece bir tanesi ile kişi Kâfir olmaz ama kâfirlikten kaynaklanır ya da kâfirliğe sebep olur. Yine imanın şubelerinden sadece biri ile kişi iman sahibi olmaz ama bu davranışı imanı kuvvetlendirir ya da imana vesile olur. Kişi sadece hayâ sahibi olmakla mümin olmaz veya sadece içki içmekle Kâfir olmaz. Ama bu davranışları onu imana ya da küfre sürükler. Ya da imanı ve küfrü varsa onu kuvvetlendirir.

İmanın kavli ve fiili diye iki kısım şubesi vardır. Küfrün de aynı iki kısmı vardır. Fiili olanlar ile iman ve küfür gerçekleşir. Kişi la ilahe illallah dediği zaman mümin olur. Bunu ret ettiği zaman da Kâfir olur.

İman kavli ve fiili bir eylemin sonucudur. Kavli eylem ise kalbin tasdik etmesi, dilin ise ikrar etmesi sonucu oluşur. Fiili eylem de kalbin ihlâsı ve davranışları yerine getirmektir. (Amel bil Cevarih) Bu dört şey kalp ile tasdik, kalbin ihlâsı, dil ile ikrar ve emir yasaklara riayet olduğu zaman iman olur. Bunların dördü olmadığı zaman ise iman gider. Yahudi, Hristiyan, iblis ve münafıklar bu gruplara girerler.

KÜFRÜN ÇEŞİTLERİ:

İki çeşit küfür vardır: Küfrü cuhud/inat (itikadî küfür) ve Küfrü Amel (Amelî küfür)

Küfrü Cuhud: Allahı, peygamberi, ahreti ve iman esaslarını bile bile inkâr etmektir. Sözüyle davranışıyla bunu gösterir. İmanın zıttı olan küfür budur.

Küfrü Amel: Küfre sebep olan bir ameli yapmaktır. Bu tür amellerin bazıları imanın zıttı olan küfrü gerektirirken, bazıları ise gerektirmez. Örneğin puta secde etmek, Kurana hakaret etmek, peygamberlere sövmek gibi işler imanın zıttı olan küfrün alameti ve sebebidir. Ama namaz kılmamak, yalan söylemek, mirası Kurana göre taksim etmemek vb. imanın zıttı olan küfre sebep değildir. Bunu yapan Kâfir olmaz ama Kâfir işi yapmış olur.

Ameli küfür ile itikadi küfrü birbirinden ayırmak gerekir. Ameli küfürlerin bazıları itikadi küfür sayılırken bazıları ise sayılmaz.

Kim bir kâhine gelip onu tasdik eder veya hanımına arka yoldan ilişkide bulunursa Muhammed'e indirilen dini Kâfir olmuştur/inkâr etmiştir.¹⁹

Bu ve daha önce geçen hadislerde geçen "Kâfir olur" sözünden maksat Kâfir ameli yapmış olur ya da Allahın emir ve yasalarına riayetsizlik onu küfre götürür demektir.

İmanın da itikadî ve amelî yönü vardır. Amelî imanın zıttı Amelî küfürdür. İtikadî imanın zıttı da itikadî küfürdür. "Müslümanı öldürmek ya da onu öldürmeye çalışmak küfürdür."²⁰ Yani ameli küfürdür. İtikadi değildir. Bu davranış onu İslam dairesi sınırlarından çıkarmaz.

Küfrün dışında başka bir küfür daha vardır. Fasıklığın dışında başka bir fasıklık daha vardır. Zulmün dışında başka bir zulüm daha vardır. Bunların hem hakikleri var hem de mecazileri vardır.

Kim Allahın indirdiği ile hükmetmezse Kâfirlerin ta kendileridir!²¹

Tekfircilerin hisşına uğramış bir ayettir bu. Zira ayetin birçok yorumu vardır ve belki de en zayıf yorumunu öne çıkararak bu ayet ile insanları tekfir edenler vardır. Maide Sûresi 44-45-46 ayetlerinde aynı konu işlenir. Kâfirlerin, Zalimlerin ve fasıkların ta kendileridir! Fakat ayetin baş kısımlarına baktığımız zaman öncelikle ayetin muhatapları ehli kitaptır. Yahudi ve Hıristiyanların durumundan söz ediyor ve kısas gibi konular anlatıldıktan sonra; Bunlarla hükmetmeyen Kâfirlerin ta kendileridir, diyor. Yani ameli olan ve öncelikle müslümanı değil de ehli kitabı muhatap alan bir ayettir. Bu ayeti Sahabe, Tabiin ve bazı müfessirler şöyle yorumlamıştır:

İbni Abbas: Bu bilinen küfür değildir. Bu onlar için küfürdür ama bilinen şekliyle Allahı, peygamberi, ahreti inkâr değildir. Bu çeşit küfür dinden çıkaran bir küfür değildir.

İmam Tavus: Bu tür küfür, din sınırlarından dışarı çıkaran bir küfür değildir.

Ata: Küfürden aşağı/farklı bir küfür, zulümden aşağı bir zulüm ve fasıklıktan aşağı bir fasıklıktır.

Zira Kuran Kâfirlerden bahsederken; Allahın indirdiği ile amel etmeyen kâfirdir.²² Derken diğer yandan peygamberi inkâr edenin de Kâfir olduğunu söylüyor. Kâfirler zalimlerin ta kendileridir.²³ Bu iki Kâfir aynı şey ya da aynı seviyede değildir.

Nikâh, talak, miras konularında haksızlık edenlere Kuran, zalim der. Yunus peygamber "Ben zalimlerden oldum."²⁴ Diğer yandan "Kâfirler zalimlerdir" ayetinde farklı bir zalim daha vardır. Demek ki Kâfir olan zalim vardır, Müslüman olan zalim vardır. Aynı vasıfta toplandılar. Kâfir kelimesi de müşterektir. Müslüman olan Kâfir de vardır. Kâfir olan Kâfir de vardır.

Fasık kelimesi de hakeza böyledir. İblis rabbinin emrinin dışına çıktı/fasık oldu. (ففسق عن أمر ربه)²⁵ Günahsız kadınlara iftira edip de dört tane şahit getiremeyenleri seksen sopa ile dövün. Bir daha onların şahitliklerini de kabul etmeyin. İşte bunlar fasıkların ta kendileridir.²⁶ Buradaki fasıklıklardan

¹⁹ Müsned 2/408, Tirmizi 135

²⁰ Buhari 48

²¹ Maide 44

²² Maide 44

²³ Bakara 254

²⁴ Enbiya 87

²⁵ Kehf Suresi 50

²⁶ Nur Suresi 4

biri itikadî anlamda diğeri de amelidir. İki ayrı fasıklık vardır. Biri din dışı; İslam dairesinden çıkaran fasıklık diğeri de İslam dairesinden dışarı çıkarmayan fasıklık.

Cahil kelimesi de bu anlamdadır. İslam dairesinden çıkaran cahillik ve İslam dairesi içinde yer alan cahillik. Cahillikle kötülük işleyip de sonra peşinden tövbe edenlerin tövbesini Allah kabul eder.²⁷ Affı tut, marufu emret ve cahillerden de yüz çevir.²⁸ Burada cahil olarak bahsedilenler Mekke müşrikleridir.

Şirk kelimesi de iki manaya kullanılmıştır. Dinden çıkaran şirk bir de dinden çıkarmayan şirk. Küçük şirk ve büyük şirk. Her kim müşrik olursa Allah ona cenneti haram kılar.²⁹ Herkim Allaha kavuşmayı umuyorsa salih amel işlesin ve rabbine yaptığı ibadetlere kimseyi ortak kılmasın.³⁰ (riya anlamında) Peygamber efendimiz şöyle buyurmuştur: Allahtan başkası adına yemin eden kişi şirk koşmuş olur.³¹ İslam âlimlerden hiç kimse riyakâr ve Allahtan başkası adına yemin eden kişinin müşrik olduğunu söylememiştir. Bu tür günahlar dinden çıkaran ameller değildir. Ama dinden çıkmış kimseler ise böyle yaparlar.

Nifak ve münafık kelimesi de iki anlamda kullanılmıştır. Din dairesinden çıkaran itikadî münafıklık ve dinden çıkarmayan amelî münafıklık. Münafığın alameti üçtür. Konuştuğu zaman yalan söyler. Söz verdiğinde sözünde durmaz. Emanet aldığına ona ihanet eder.³² Bu amelî münafıklıktır. Bir de Kuranda münafıkun suresi başta olmak üzere birçok ayette söz edilen itikadî münafık vardır. Böylece nifak kavramı da müşterek oldu. Müslüman olup da münafık olan ve kâfir olup da münafık olan.

Tüm bu örneklerden anlaşıldığı üzere birine kâfir, münafık, müşrik ve fasık derken dikkatli olmalıyız. Aslında kimseyi bu şekilde çağırmak ile mükellef değiliz. Ama bu alametleri yapan birisinin itikadî gerekçelerle mi yaptığını yoksa tembellik gibi amelî nedenlerle mi yaptığını bilmiyorsak susmak en doğrusudur.

BİR KİŞİ AYNI ANDA MÜMİN VE KÂFİR OLABİLİR Mİ?

Ehli-sünnet âlimlerine göre bir insanda aynı anda iman ve küfür, şirk ve tevhit, takva ve fücür, nifak ve iman bulunabilir. Mutezile, Hariciler, bazı Rafizîler, Kaderiye gibi bazılarının göre ise olmaz. Onların çoğu ancak müşrik olarak Allaha inanır.³³ Bu ayette iman ehli olduğu halde müşrik olduğu da vurgulanıyor. Hâlbuki kişi ya mümindir ya da müşriktir. Ama aynı anda hem müşrik hem mümin de olabilir. Arab (bedevi) dedi ki: Bizler müminiz. De ki: Biz müminiz demeyin. Bizler müslümanız/teslim olduk deyin.³⁴ İman ve İslam aynı şey olmasına rağmen iman sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin bu ismi kullanmasını yüce Allah hoş görmemiştir. Hâlbuki Müslüman olanlar da Allaha iman etmiş sayılır ve cennete girecekler. Ama iman sorumluluğu yerine gelmediği için bu vasfı üzerlerine almaları ret edilmiştir.

---

²⁷ Nisa 17

²⁸ Araf 199

²⁹ Maide Suresi 72

³⁰ Kehf Suresi 110

³¹ Ebu Davud 3251, Tirmizi 1535

³² Buhari 33

³³ Yusuf Suresi 106

³⁴ Hucurat Suresi 15

Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: İçki içen, zina eden, hırsızlık yapan ve yağma yapan/gasp eden kimseler İslam dairesinden dışarı çıkmamışlardır ama ben onlara “mümin” demem. Bunları yapan kimselere “imani eksik mümin” derim.

Hadisi şerifte geçen dört özellikten birini kendisinde bulunduran kişi için peygamber efendimiz: “Bu dört özellikten hangisi birinde varsa o kişi münafıklık özelliklerinden birine sahip olmuştur” der.³⁵ Bir Müslüman aynı anda münafıklık alametlerinden birini taşıyarak hem mümin hem de münafık olabiliyormuş.

İbadetlerine riya katan kişi iman dairesinden çıkmadığı için mümin, ama ibadetlerine başka şeyleri de ortak kıldığı için de müşrik özelliği taşıyor. Bu şirk onu İslam dairesinden çıkarmaz. Aynı anda hem mümin hem de müşrik olmuş oluyor.

İMAN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİNİ TAŞIYAN HALİS MÜMİN OLMAZ. ŞİRK/KÜFÜR/NİFAK/FİSK/FUCUR ÖZELLİKLERİNDEN BİRİNİ TAŞIYAN DA HALİS MÜŞRİK/KÂFİR/MÜNAFİK/FASİK VE FACİR OLMAZ.

İman özelliklerinden/şubelerinden/dallarından birini taşıyan kişi sadece bu özelliklerle mümin olmaz. Mesela hayâ sahibi, yardım sever biri sadece bu özelliklerle mümin sayılmaz. Bunlar imanın bir şubesi olsalar bile.

Aynı şekilde bir kimse küfrün şubelerinden birini taşısa sadece bu özelliği ile kâfir olmaz. Vele ki, bu davranış Kâfirlerin davranışı olsa bile. Mesela Kâfirler zekât vermez, hac etmez, namaz kılmaz vb. bir Müslüman bunlardan birini yapmadığı zaman küfrün şubelerinden birine sahip olur ama bununla kâfir de olmaz.

Bir insan birkaç ilmi meseleyi bilmekle âlim olmaz. Ama o birkaç mesele de sonuçta ilmin/âlimliğin bir şubesidir.

Bir insan birkaç tıbbi meseleyi bilmekle doktor olmaz.

Küfrü, şirki, fıskı gerektiren bir davranışı yapan kişiye doğrudan kâfir, müşrik ve fasık denmez. Küfür özelliği vardır, şirk alametidir, münafıklık alameti taşıyor denebilir. Ayrıca ilmi ehliyeti ve liyakati olmayan kimselerin bu sözleri dahi söylememesi gerekir. Zira bu gibi ithamlar insanları birbirine düşürür. Cahillerin söylediği sözler daha büyük cahiller tarafından söylenir ve insanlar birbirlerini dinden kovarlar.

KÜFRÜN ALAMETLERİNİ TAŞIYAN BİRİNE İMANI FAYDA VERİR Mİ?

Bazı alametlerden dolayı tövbe edilirse Allah affeder ve imana zarar vermez. Tövbe etmezse bu durumda Allah en iyi bilendir. Zira namaz kılmayan kişinin kâfir olduğu hadisi olmasına rağmen “namaz kılmayan bir Müslüman Allahın huzuruna çıkarsa, Allah dilerse onu affeder, dilerse de ona azap eder”³⁶ hadisi de vardır.

İman şubelerinin geçerli olması için itikadî iman şarttır. Namaz, oruç, hac, zekât vb. ibadetler için iman şarttır. İman olmadığı zaman bunlar geçerli değildir. Namaz için iman şart iken, iman şartı namaz değildir.

---

³⁵ Buhari 34

³⁶ Ebu Davud 1420, Nesaî 1/230

TEKFİR ŞARTLARI

Bir kimsenin kâfir olması için

1. Zarureti diniyeden bir meseleyi inkâr eden (Peygamberleri, ahreti, namazı, orucu vb)
2. Genel anlamda kıble ehli tekfir edilmez. Namaz kılan, oruç tutan, ibadet eden ama farklı inanç ve düşünceler benimseyen kimseler tekfir edilmez. (sufiler, tarikatlar, cemaatler vb)
3. Tevillerle kimse tekfir edilmez. Bir düşünce üreten ve ürettiği düşünceler tevil yoluyla kişiyi küfre götürdüğü düşünülse de bu yapılmamalıdır.
4. Kelamda yer alan ihtilaflı meselelerden dolayı tekfir edilmez. Sıfatlar konusu, ahretin halleri konusu, bazı itikadi meseleler, nübüvvet bahislerinden kaynaklanan ihtilaflar vb.
5. İnsanların sadece zahiriyle yetinip onları tekfir etmek de doğru değildir. Kalbi imanla dolu olduğu halde zaruretten dolayı elfazı küfrü söyleyen ya da kâfirlerin yanında çalışan kimseler tekfir edilmez.
6. Fıkha konu olan meselelerdeki ihtilaflardan dolayı müçtehitler ve onların mensupları da tekfir edilmezler.
7. Dini bilgisi zayıf olduğu için değişik inanç ve ideolojileri benimseyen kimseler de tekfir edilmez. Zira cehalet bazı konularda mazerettir.
8. İslamı ve İslami değerleri hafife almak; Kuran, haram ve helaller vb.³⁷

Murat Padak – Diyanet Eğitim Merkezi Eğitim Görevlisi

Kaynak: <https://www.muratpadak.com/tekfircilik/>

www.muratpadak.com

---

³⁷ Seyyid Sabık; Fıkhu's Sünne: İrtidat konusu